

Rabiës

Wat is rabiës?

Rabiës is een virale ziekte die wordt overgedragen door de beet van een besmet dier, meestal honden, vleermuizen, vossen en andere zoogdieren. Het virus veroorzaakt ernstige encefalitis (hersenontsteking) en is vrijwel altijd dodelijk zodra symptomen eenmaal optreden.

Zie voor aanvullende informatie de website van Het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering (LCR) <https://lcr.nl/infectieziekten/9>.¹

Hoe kan ik rabiës oplopen?

Door de beet of krab van een besmet dier of door contact met speeksel van een besmet dier via open wonden of slijmvliezen. Het rabiësvirus komt wereldwijd voor bij landdieren (voornamelijk honden) met enkele uitzonderingen, waaronder Antarctica, Nieuw-Zeeland, Japan, delen van Europa en enkele Caribische eilanden².

Wat zijn de symptomen van rabiës?

Vroege fase (na een incubatieperiode van 1-3 maanden):

- zwakte, ongemak, koorts of hoofdpijn
- prikkelend of jeukend gevoel op de plaats van de beet.

Acute neurologische fase:

- angst, verwarring, en opwinding
- delirium en hallucinaties
- hydrofobie (angst voor water)
- overmatige speekselvloed
- spasmen en verlamming
- uiteindelijk coma en overlijden.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Klinische symptomen en patiëntgeschiedenis van blootstelling aan een mogelijk besmet (rabide) dier. Laboratoriumtests zoals PCR (DNA of RNA van virus deeltjes) op speeksel, ruggenmergvocht (liquor), of huidbiopten.

Hoe wordt rabiës behandeld?

- Direct na een beet/krab van een dier met verdenking op rabiës kan PEP worden toegepast (Post-expositie profylaxe): u kunt voor advies vanuit het buitenland het beste eerst bellen met u (reis)verzekeraar, eenmaal in Nederland kunt u het beste contact opnemen met de GGD³.

Indien u voor uw reis al bent gevaccineerd tegen rabiës kunt u stap 2 overslaan en hoeft u bij stap 3 maar twee booster vaccinaties te halen (dag 0, 3)².

- Wondverzorging: directe en grondige reiniging van de wond met water en zeep, indien mogelijk gevolgd door desinfectie met alcohol 70%.
- Immunoglobuline: toediening van humaan rabiës immunoglobuline (HRIG) om onmiddellijke bescherming te bieden (ongevaccineerden patiënten en risicogroepen), bij voorkeur binnen 48 uur na expositie.
- Vaccinatie: een serie van 4 doses rabiësvaccin op dag 0, 3, 7, en 14-28 na blootstelling.
- Bij presentatie met symptomen:
 - Ondersteunende zorg in een gespecialiseerd tertiair ziekenhuis zoals het Amsterdam UMC⁴
 - Behandeling is meestal niet effectief zodra symptomen optreden, en de ziekte is vrijwel altijd dodelijk, maar er zijn uitzonderingen beschreven na toediening van experimentele behandelingen^{2,4}.

Preventie van rabiës:

- Vermijd contact met wilde dieren en onbekende huisdieren.
- Vaccinatie van huisdieren tegen rabiës.
- Voor reizigers naar endemische gebieden: overweeg pre-expositie vaccinatie via een reisadvies kliniek (vaccinatie serie van 2 rabiës vaccinaties).

Literatuur

1. <https://lcr.nl/infectieziekten/9>
2. <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/rabies>
3. <https://www.ggdreisvaccinaties.nl/vaccinatie/rabies>
4. De Pijper CA, van Thiel PPAM, van de Beek D, Brouwer MC, Aronica E, Juffermans NP, Mathôt RAA, GeurtsvanKessel CH, Schinkel J, de Jong MD, Grobusch MP, Goorhuis A. Rabies in humans: A treatment approach. Travel Med Infect Dis. 2025 Mar-Apr;64:102813. doi: 10.1016/j.tmaid.2025.102813.